

Research Article; Received: 2024-11-17; Revised: 2025-07-04; Accepted: 2025-07-14.

การส่งเสริมทักษะอาชีพของเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา
บ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง
จังหวัดเชียงใหม่

Promoting Vocational Skills for Intellectually Disabled Youth
at Ban Piang Luang, Piang Luang Sub-district,
Wiang Haeng District, Chiang Mai Province

พรพรรณ -*¹, พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์², ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ³
Ponpun -¹, Phrakhru Siriborromathatpitak², Tipaporn Yesuwan³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus
First/Corresponding Author, E-mail: sounninwai@gmail.com*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบททักษะในการเรียนรู้และการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) เพื่อส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพของเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่บ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายการประกอบอาชีพของเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแนวทางการสนทนากลุ่มย่อย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่บ้าน ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การโยกย้ายถิ่นฐานในชุมชนบ้านเปียงหลวงสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่เกิดปัญหาสถานะบุคคลและเอกสาร ส่งผลต่อสิทธิพื้นฐานและคุณภาพชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพและการสนับสนุนจากครอบครัว-ชุมชน เน้นทักษะสื่อสารและสังคม ตอบโจทย์เฉพาะบุคคล เพื่อส่งเสริมความสำเร็จระยะยาว 2) โครงการทำกระดุมเสื่อไทยใหญ่และไม้กวาดดอกหญ้า ช่วยพัฒนาในด้าน

ทักษะอาชีพและความมั่นใจ การยอมรับจากครอบครัวและชุมชน ทำให้เด็กพิเศษมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองในอนาคต โดยความร่วมมือระหว่างครอบครัว ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชน ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะและโอกาสในการประกอบอาชีพ 3) การเสริมสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาอาชีพ การเข้าถึงโอกาสในการฝึกอบรมทักษะ และการจ้างงาน ซึ่งส่งเสริมให้พวกเขาใช้ชีวิตที่มั่นคงและพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต องค์ความรู้จากการวิจัย คือ เยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญาในบ้านเปียงหลวง ประสบปัญหาการเข้าถึงสิทธิพื้นฐาน ด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาล เนื่องจากข้อจำกัดด้านสถานะบุคคลและทรัพยากร การส่งเสริมทักษะอาชีพที่ตรงกับความ ต้องการเฉพาะของเยาวชนเหล่านี้ จำเป็นต้องมีความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน หน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน และเครือข่ายสนับสนุน เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สร้างโอกาสการทำงาน และยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในสังคม

คำสำคัญ: ทักษะอาชีพ; เยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา; บ้านเปียงหลวง

Abstract

This research aims to 1) study the context of learning skills and vocational skills of youth with intellectual disabilities, 2) promote the vocational skills of youth with intellectual disabilities through community involvement at Ban Piang Luang, Piang Luang Sub-district, Wiang Haeng District, Chiang Mai Province, and 3) present guidelines for strengthening the vocational network for youth with intellectual disabilities. There is a qualitative research, with data collected through document review and field survey. The research tools consist of in-depth interview form and focus group discussion guideline. Key informants include 25 individuals: youth with intellectual disabilities, parents, teachers, and government officials. The data are analyzed using content analysis.

The findings reveal that 1) migration within the Ban Piang Luang community has led to cultural diversity but also issues related to legal status and documentation, affecting basic rights and quality of life. Vocational skill development and support from families and the

community focus on communication and social skills tailored to individual needs, fostering long-term success. 2) Projects such as creating Tai Yai shirt buttons and grass brooms improve vocational skills, confidence, and community acceptance. These efforts enable intellectually disabled youth to develop self-reliance, with collaboration among families, community leaders, local authorities, and private organizations creating an environment conducive to skill development and career opportunities. 3) Establishing networks with government and private organizations is essential for vocational development, access to training opportunities, and employment, enabling youth to achieve stability and self-reliance. The study concludes that intellectually disabled youth in Ban Piang Luang face challenges in accessing basic rights such as education and healthcare due to limitations in legal status and resources. Promoting vocational skills tailor to their specific needs requires collaboration among families, communities, government agencies, private organizations, and support networks to enhance their career opportunities and ensure sustainable quality of life in society.

Keywords: Vocational Skill; Intellectually Disabled Youth; Ban Piang Luang

บทนำ

การประกอบอาชีพหรือการทำงานถือเป็นสิ่งที่สำคัญจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน ทั้งในระดับบุคคลและในระดับสังคม กล่าวคือ ในระดับบุคคลแทบกล่าวได้ว่า ทุกคนมีอาชีพเป็นเครื่องกำหนดความอยู่รอดของชีวิต คุณภาพชีวิต สถานภาพ รวมทั้งนำมาซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ส่วนในระดับสังคม การงานหรืออาชีพเป็นเครื่องกำหนดหรือแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนในสังคม สถานภาพทางสังคมให้มีความแตกต่างและคล้ายคลึงกันไป เกิดรายได้เกื้อหนุน เกิดผลประโยชน์การต่อรอง และการแข่งขันทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมและประเทศชาติ ซึ่งปัจจัยที่ช่วยเกื้อหนุนให้มนุษย์ทุกคนได้มีงานหรืออาชีพเลี้ยงตัวให้มั่นคงได้นั้น ก็คือ การศึกษา ในสังคมปัจจุบันมีความเชื่อว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ เพราะการศึกษาที่ได้นั้น

จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์ให้มีคุณภาพพร้อมที่จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อให้ตนเองมีภาระงานหรืออาชีพที่ดี ช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีที่มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

พระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 10 ในการสร้างพื้นฐานให้แก่แก่นักเรียนด้านการมีงานทำ มีอาชีพ ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์หนึ่งคือ เพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย โดยนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพทั้งความรู้ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมมีจิตสาธารณะ และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เนื่องจากปัจจุบันนี้กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ทั้งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนด้านอื่น ๆ (ณัฐนันท์ สิทธิวัฒน์ และประกอบ ใจมั่น, 2566) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วหลายส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีความพิการที่มีขีดจำกัดในด้านทักษะความสามารถและการเรียนรู้ ยิ่งจำเป็นต้องได้รับโอกาส การส่งเสริมพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพที่เหมาะสมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่เป็นภาระต่อสังคมต่อไป แต่โดยสภาพที่ผ่านมาอาชีพหรืองานที่คนพิการทำนั้นขึ้นอยู่กับขีดจำกัดของความบกพร่อง ความพิการและถูกกำหนดโดยสังคมให้บุคคลเหล่านี้ประกอบอาชีพตามที่สังคมคาดหวัง ไม่เปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงออกถึงศักยภาพที่ตนมีจึงเกิดอาชีพขอทาน ขายลอตเตอรี่ ซึ่งมีรายได้จากการขายความน่าสงสาร ความน่าเห็นใจมากกว่ารายได้ที่เกิดจากความสามารถในประกอบอาชีพนั้น ๆ ดังนั้น สังคมจำเป็นต้องให้ความสนใจและแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการสนับสนุนบุคคลที่พิการซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน เพื่อให้คนเหล่านี้ไม่เป็นภาระแก่สังคม แต่สามารถช่วยเหลือตนเองและสามารถทำประโยชน์ต่อสังคมได้ (เขมิกา พันธุ์วิไล, 2546) โดยการเปิดโอกาสให้คนพิการได้รับการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพความพิการและข้อจำกัด ฉะนั้น การจัดการศึกษาในโรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนที่พิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น มิใช่มุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงคุณภาพในมิติการศึกษาเพื่อการทำงานทำ โดยการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนให้สามารถนำความรู้

ความสามารถในอาชีพ ที่โรงเรียนได้จัดประสบการณ์ให้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ โดยไม่เป็นภาระแก่สังคม

“ความบกพร่องทางสติปัญญา” เป็นคำที่นำมาใช้แทนคำว่า “ปัญญาอ่อน” เนื่องจากคำเดิมเป็นการตีตราทางลบให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดความรู้สึกในเชิงลบ และไม่ได้รับการยอมรับในสังคมจึงเปลี่ยนการเรียกชื่อใหม่ คำนี้ตรงกับกราวินิจฉัยโรคทางจิตเวชเด็กที่ว่า Intellectual Disability (ตามเกณฑ์ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders; DSM-5 ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน) ในประเทศไทยได้กำหนดให้ความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นผู้พิการประเภท 5 “ความพิการทางสติปัญญา” ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ซึ่งออกในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติหรือมีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยความผิดปกตินั้นแสดงก่อนและความบกพร่องทางพัฒนาการในระดับรุนแรงและเป็นเรื้อรัง นอกจากนี้ ยังจัดเป็นผู้พิการประเภทความบกพร่องทางสติปัญญา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ซึ่งออกในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อทักษะในการปรับตัวอย่างน้อยสองด้าน เช่น การสื่อสาร การดูแลตนเอง ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิต โดยภาวะนี้ต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี กลุ่มเด็กเหล่านี้แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ เด็กเรียนรู้ช้า ซึ่งมีระดับไอคิว (I.Q.) อยู่ระหว่าง 71-89 และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งมีระดับไอคิวต่ำกว่า 70 และแบ่งตามความรุนแรงออกเป็นสี่ระดับตั้งแต่เบาจนถึงรุนแรงมาก เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักมีปัญหาเกือบทุกด้านในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมไปถึงปัญหาทางการเรียน เนื่องจากเด็กมีข้อจำกัดในการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เท่ากับเพื่อนในวัยเดียวกัน เป็นภาวะที่สมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาอย่างไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดความบกพร่องของทักษะด้านต่าง ๆ ในระยะพัฒนาการและส่งผลกระทบต่อระดับเชาวน์ปัญญาทุกด้าน (อมรเผ่าเมือง, 2564)

การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน การ

เรียนการสอนควรปรับให้เหมาะสมกับศักยภาพและความถนัดเฉพาะบุคคล เพื่อให้ นักเรียนได้สัมผัสประสบการณ์ด้านอาชีพที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ปัญหาข้อจำกัด ด้านศักยภาพ การขาดทรัพยากรและความร่วมมือที่ไม่เพียงพอส่งผลให้นักเรียนบาง กลุ่มไม่สามารถพัฒนาทักษะอาชีพได้เต็มที่ ทำให้ไม่พร้อมใช้ชีวิตอิสระหรือเข้าสู่ ตลาดแรงงานหลังจบการศึกษา การแก้ไขปัญหานี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากโรงเรียน หน่วยงานรัฐ เอกชน ชุมชนและสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาหลักสูตรและสร้าง โอกาสฝึกทักษะในสภาพแวดล้อมจริง ช่วยให้นักเรียนสามารถเลี้ยงดูตนเองและมี คุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สังคมและประเทศในระยะยาว

บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนที่มีความ หลากหลาย ประชากรประกอบไปด้วยหลายชนเผ่า คือ ไทยใหญ่ จีน ลีซูและคน พื้นเมือง แต่กลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ไทยใหญ่และจีน ประชากรในพื้นที่ มีการประกอบอาชีพหลายอาชีพ เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขายและรับจ้าง ทั่วไป ด้านการศึกษามีสถานศึกษาที่เป็นของรัฐและชุมชน โดยมีโรงเรียนของรัฐอยู่ 2 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านเปียงหลวงและโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้นโดยมีการจัดการเรียนการสอน แบบเรียนรวม (องค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง, ม.ป.ป.)

การจัดการศึกษาโดยวิธีเรียนรวม (Inclusive Education) เป็นการจัดการ เรียนการสอนที่ยึดปรัชญาของการอยู่ร่วมกันเป็นหลักเชื่อว่า ทุกคนเท่าเทียมกันบน รากฐานของมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เป็นการให้การศึกษแก่เด็กปกติรวมกับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษโดยไม่มีการแบ่งแยก แต่จะต้องมีระบบการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน จึงจะทำให้การเรียนรวมดำเนินไปได้ ผู้บริหารและบุคลากรโรงเรียนจะต้องเข้าใจและ ให้ความร่วมมือในการให้การศึกษาคำนี้ถึงถึงความแตกต่าง (สมฤดี พลวุฒิไธมทัย, 2564)

ปัจจุบันในพื้นที่บ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 25 คน โดยการคัด กรองจากจากครูที่มีความรู้ความชำนาญที่ผ่านการอบรมเฉพาะด้านของโรงเรียนรัฐ ราษฎร์อุปถัมภ์ จากนักเรียนที่ผ่านการคัดกรองแล้วพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาส่วนมากอยู่ในระดับเบาและระดับปานกลาง ซึ่งมีความแตกต่างทางด้าน ความบกพร่อง 4 ประเภท คือ ความบกพร่องทางการเรียนรู้ ความบกพร่อง ทางด้านสติปัญญา ความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมหรืออารมณ์ และความบกพร่อง ทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว แม้จะมีการคัดกรองโดยครูผู้เชี่ยวชาญ แต่กระบวนการ

นี้กลับเผชิญอุปสรรคสำคัญจากการปฏิเสธของผู้ปกครอง เนื่องจากความรู้สึกอับอาย ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้รับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan; IEP) และต้องเรียนรวมในหลักสูตรปกติ ซึ่งไม่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของเด็กนักเรียนกลุ่มนี้ (โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์, ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ การเข้าถึงการรักษา ยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความซับซ้อนของกระบวนการรักษา การขาดความรู้และความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับความบกพร่องทางสติปัญญา ค่าใช้จ่ายที่สูง และการไม่มีศูนย์บริการในพื้นที่ ทำให้ต้องส่งนักเรียนไปรักษาที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดภาระเพิ่มเติมแก่ครอบครัว แม้ว่าจะมีหน่วยงานเข้ามาให้ความช่วยเหลือ แต่การดำเนินงานยังขาดความต่อเนื่องและไม่ครอบคลุม เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และความร่วมมือจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือเนื่องจากมีปัญหาด้านสถานะบุคคล ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงสิทธิพื้นฐาน ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การแก้ไขปัญหายาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม ความบกพร่องทางสติปัญญานั้นมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยทางพันธุกรรม ความผิดปกติระหว่างตั้งครรภ์ ภาวะแทรกซ้อนระหว่างการคลอด การเจ็บป่วยในระยะปฐมวัย หรือการขาดสารอาหารที่จำเป็นต่อพัฒนาการทางสมอง ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ ความสามารถในการปรับตัว และการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก (โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์, ม.ป.ป.)

จากปัญหาความแตกต่างทางการเรียนรู้ที่เกิดจากความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้วิจัยได้มองเห็นว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเบาและระดับปานกลางยังสามารถพัฒนาได้ หากได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม โดยเฉพาะการส่งเสริมทักษะอาชีพซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญและมีประสิทธิภาพในการเตรียมความพร้อมสู่การใช้ชีวิตจริง การฝึกฝนทักษะอาชีพ เช่น งานฝีมือ งานเกษตร งานบริการ หรือการผลิตสิ่งของใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากช่วยให้เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติแล้ว ยังช่วยพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง เสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และลดภาระของครอบครัวในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททักษะในการเรียนรู้และการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2. เพื่อส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพของเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่บ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายการประกอบอาชีพของเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้เลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยได้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม จำนวน 25 คน ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 เยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 3 แกนนำชุมชน และครูผู้สอนเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 4 นักพัฒนาสังคม จำนวน 2 คน

3. พื้นที่การวิจัย ได้แก่ บ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและวิธีการสร้างเครื่องมือ พร้อมทั้งการหาคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลและคำตอบที่เป็นจริงและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์เยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในประเด็นเกี่ยวกับเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญาบ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

2) แบบสนทนากลุ่มย่อย โดยดำเนินการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นักพัฒนาสังคมร่วมสนทนากลุ่ม ในประเด็นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญาบ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) การศึกษารวบรวมเอกสาร ข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัยและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะอาชีพเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา

2) การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างสัมภาษณ์ โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตาม

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยและกรอบแนวคิดของการวิจัย 3) การสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับดำเนินการส่งเสริมทักษะอาชีพเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา 4) การสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเป็นการสนทนาแบบเจาะประเด็นด้วยการเชิญผู้ร่วมสนทนามารวมเป็นกลุ่มที่เลือกแบบเจาะจงไว้แล้ว เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะได้อย่างกว้างขวางในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการแล้วพยายามหาข้อสรุป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยการสรุปสาระสำคัญ นำมาจัดประเภทจัดหมวดหมู่ของข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อย โดยทำการถอดข้อความจากการบันทึกข้อมูลและการสังเกต จากนั้น ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. บริบททักษะในการเรียนรู้และการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1) การโยกย้ายถิ่นฐานเข้าสู่ชุมชนบ้านเปียงหลวงนำมาซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษาและวิถีชีวิต แต่กลับเกิดปัญหาเรื่องสถานะบุคคลและเอกสารประจำตัวที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานทั้งด้านการศึกษา และการรักษาพยาบาล แม้มีโรงเรียนและศูนย์สุขภาพในชุมชน แต่การเข้าถึงบริการยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีสถานะบุคคลแตกต่าง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและเพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในทารกที่ไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม

2) ทักษะการเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างอิสระ โดยเฉพาะสำหรับผู้บกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งต้องการการฝึกอบรมที่เหมาะสมและการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน การออกแบบการฝึกอบรมควรตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของแต่ละบุคคล ในพื้นที่บ้านเปียงหลวงที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร การพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้และทักษะของครูเพื่อให้การฝึกอบรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ทักษะการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยเฉพาะทักษะด้านการสื่อสารและทักษะด้านสังคม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะอาชีพ การสื่อสารช่วยในการแสดงออกและเข้าใจความต้องการในที่ทำงาน ส่วนทักษะด้านสังคมช่วยให้เยาวชนปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี แม้จะมีการฝึกฝนในโรงเรียนและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง แต่ยังคงต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความสำเร็จในอาชีพในระยะยาว

2. การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1) โครงการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยทักษะอาชีพสำหรับเด็กพิเศษ เช่น การทำกระดุมเสื่อไทยใหญ่และไม้กวาดดอกหญ้า ช่วยพัฒนาเด็กพิเศษในหลายมิติ ทั้งในด้านทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความสามารถ การฝึกฝนจากครูภูมิปัญญา ส่งผลให้เด็กสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพและจำหน่ายได้จริง กิจกรรมเหล่านี้ยังเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและการยอมรับจากครอบครัวและชุมชน ทำให้เด็กพิเศษมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและพัฒนาทักษะอาชีพต่อไปในอนาคต

2) การมีส่วนร่วมของชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ความร่วมมือระหว่างครอบครัว ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชน ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะและโอกาสในการประกอบอาชีพ ครอบครัวสนับสนุนด้านอารมณ์และการเลือกเส้นทางอาชีพที่เหมาะสม ผู้นำชุมชนสร้างเครือข่ายและโอกาสฝึกอบรม หน่วยงานท้องถิ่นจัดหาทรัพยากรและบริการที่จำเป็น ส่วนองค์กรภาคเอกชนช่วยฝึกอบรมและจ้างงานจริง เมื่อทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน จะช่วยให้เยาวชนเหล่านี้พัฒนาทักษะและมีชีวิตที่มั่นคงในสังคมอย่างยั่งยืน

3. แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายการประกอบอาชีพของเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา

1) การเสริมสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อให้พวกเขาเข้าถึงโอกาสในการฝึกอบรม ทักษะและการจ้างงานที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตที่อิสระและมีคุณภาพ การเอาชนะอุปสรรคและส่งเสริมการทำงานร่วมกันจะช่วยสร้างสังคมที่ครอบคลุมและเท่าเทียมมากขึ้นสำหรับเยาวชนกลุ่มนี้

2) การเสริมสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งในภาคเอกชนช่วยให้เยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีโอกาสในการพัฒนาทักษะและศักยภาพได้เต็มที่ การ

สนับสนุนที่หลากหลายและตรงตามความต้องการจะช่วยให้พวกเขาสามารถสร้างชีวิตที่มั่นคงและพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

อภิปรายผล

1. การพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลการศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในชุมชนบ้านเปียงหลวงพบว่า มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ แม้จะมีการตั้งถิ่นฐานในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต แต่ปัญหาด้านสถานะบุคคลและเอกสารประจำตัวที่แตกต่างกันทำให้เยาวชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงสิทธิพื้นฐานได้อย่างทั่วถึง ข้อค้นพบนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสมใจ สุดจิต (2559) ที่ชี้ให้เห็นว่า สำหรับประเทศไทยนั้น มีบุคคลที่ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสถานะและสิทธิอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่สามารถเข้าสู่สิทธิการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคร้ายใต้กฎหมายหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของไทยเมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วย เหตุเนื่องจากการเป็นบุคคลไร้สัญชาตินั้นเอง ซึ่งกลุ่มคนทั้งสุภาพสตรี เด็ก คนชราดังกล่าวมีฐานะยากจนและอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกลจากสถานบริการของรัฐ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนดังกล่าวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะทางด้านสุขภาพ เพราะกลุ่มคนดังกล่าวจะรักษาอาการต่าง ๆ ด้วยศาสตร์พื้นบ้าน ต่อเมื่อมีอาการหนักจึงจะเข้ารับการรักษาในสถานบริการของรัฐ หรือถ้าเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อก็อยู่ในระยะสุดท้าย เพราะกลุ่มคนดังกล่าวกลัวต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและเพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในทารกที่ไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมจากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพจึงต้องได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมและการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน รวมถึงการพัฒนาทักษะการสื่อสารและทักษะทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงานในระยะยาว ข้อค้นพบนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพา ชัยมา (2566) ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารและทักษะทางสังคมเป็นพื้นฐานสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนสามารถดำรงชีวิตในสังคมและตลาดงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังมีความสอดคล้องกับรายงานของพุลศักดิ์ ตูละวิภาค (2562) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการ

บริหารที่สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและทักษะการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้อย่างเหมาะสม การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหการพัฒนาทักษะของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในชุมชนที่มีความหลากหลายนั้น จำเป็นต้องมีการบูรณาการระหว่างการแก้ไขปัญหสถานະบุคคลกับการพัฒนาทักษะอาชีพไปพร้อมกันเพื่อให้เยาวชนกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงสิทธิพื้นฐานและมีโอกาสในการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในชุมชนบ้านเปียงหลวงเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างการฝึกอบรมทักษะอาชีพกับการมีส่วนร่วมของชุมชน โครงการเสริมสร้างทักษะชีวิต เช่น การทำกระดุมเสื่อไทยใหญ่และไม้กวาดดอกหญ้าไม่เพียงแต่พัฒนาเยาวชนในด้านทักษะอาชีพที่สามารถนำไปใช้ได้จริง แต่ยังเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและการยอมรับจากครอบครัวและชุมชน ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศฤงคาร ใจปันหา (2563) ที่ระบุว่า สิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ ควรยึดหลักการมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เรียนรู้และพัฒนาการฝึกอาชีพให้มีความสามารถโดยมีกระบวนการส่งเสริมที่ชัดเจนตามกลยุทธ์และวิธีการส่งเสริม จากการศึกษาการมีส่วนร่วมตามกระบวนการร่วมวางแผนและตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผล โดยโรงเรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการและชุมชน/หน่วยงานอื่นเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการพึ่งพาตนเองในอนาคต การศึกษานี้ยังมีความสอดคล้องกับปรัชนิกร จิตรกระจ่าง และณิชารีย์ สามัญ (2567) ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนพิจารณาตามความสามารถและทักษะต่าง ๆ ตามความแตกต่างเฉพาะบุคคลอย่างเต็มตามศักยภาพและเหมาะสมไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคต การมีส่วนร่วมของครอบครัว ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะและการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน ผ่านความร่วมมือในการฝึกอบรมและการจ้างงานจริงที่ช่วยให้เยาวชนเหล่านี้สามารถพัฒนาทักษะอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ข้อค้นพบยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของดารณี ศักดิ์ศิริผล และบัณฑิตา ลิขสิทธิ์ (2561) ที่ระบุว่า การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าสู่อาชีพนั้น โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญที่จัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งทักษะที่จำเป็น ได้แก่

ทักษะวิชาการ ทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ทักษะทางสังคม ทักษะทางอาชีพ วุฒิภาวะ ความสนใจในอาชีพ และความถนัดทางอาชีพ ทั้งนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ทีมสหวิชาชีพ หน่วยงานของรัฐและเอกชน จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องมีการบูรณาการหลายมิติ ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น การสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เยาวชนกลุ่มนี้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

3. แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายการประกอบอาชีพของเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญาเน้นการสร้างความร่วมมือกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอาชีพและทักษะชีวิตของเยาวชนกลุ่มนี้ ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวราชา เจริญทวีโชค (2560) ที่ระบุว่า คนพิการซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ทั้งหมดหรืออาจมีบางส่วน เนื่องจากความบกพร่องทางการได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสารและสภาวะจิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาหรือความบกพร่องด้านอื่นใด มีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือในทุกด้านเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ และมีส่วนร่วมกับสังคมได้อย่างทั่วถึง โดยการได้รับสิทธิ โอกาสและการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเต็มศักยภาพ และได้รับการยอมรับการปฏิบัติที่ลดความเหลื่อมล้ำและเห็นคุณค่าในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งหนึ่งในโอกาสเหล่านั้น คือ โอกาสในการทำงาน เพื่อให้คนพิการเหล่านั้นมีงานทำ มีรายได้ มีความมั่นคงในชีวิตด้วยการได้รับสวัสดิการ ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ สามารถช่วยเหลือและเลี้ยงดูตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การเสริมสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐเป็นสิ่งจำเป็นในการเข้าถึงโอกาสในการฝึกอบรมและการจ้างงานที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตที่อิสระและมีคุณภาพ การทำงานร่วมกันจะช่วยลดอุปสรรคและสร้างสังคมที่ครอบคลุมและเท่าเทียมมากขึ้น ในขณะเดียวกัน การเสริมสร้างเครือข่ายในภาคเอกชนก็เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเต็มที่ของทักษะและศักยภาพของเยาวชน ซึ่งการสนับสนุนที่หลากหลายและตรงตามความต้องการจะช่วยให้พวกเขามีโอกาสสร้างชีวิตที่มั่นคงและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต ข้อค้นพบนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพล แสงจันทร์ (2556) ที่ระบุว่า การเสริมสร้างเครือข่ายส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายระดับบุคคล กลุ่ม องค์กรหรือภาคีเครือข่ายเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา

หรือการดำเนินงานขององค์กรหรือชุมชน ไม่อาจดำเนินการได้เพียงลำพัง เพราะคนเพียงคนเดียวไม่อาจคิดหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างรอบด้านเพื่อให้การบรรลุผลสำเร็จได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การดำเนินงานโดยการรวมกลุ่ม ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหาจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคนานาประการไปได้ นอกจากนี้ การศึกษายังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา รุ่งโยธิน (2561) ที่ระบุว่า งานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น มุ่งเน้นให้รัฐและหน่วยงานราชการ ผู้นำทางสังคมลงไปทำงานในชุมชนเพื่อลดช่องว่างระหว่างประชาชนในเมืองกับชนบท การพัฒนาชุมชนจึงเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งจะนำมาซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความมั่นคงของคนในชาติ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การสร้างเครือข่ายการประกอบอาชีพที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน โดยต้องมีการพัฒนาระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมทั้งด้านการฝึกอบรม การสร้างโอกาสการจ้างงานและการติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเข้าถึงโอกาสในการประกอบอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. การโยกย้ายถิ่นฐานของประชาชนในชุมชนบ้านเปียงหลวงนำไปสู่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่หลากหลาย แต่ปัญหาสถานะบุคคลและความแตกต่างในเอกสารประจำตัวส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงสิทธิพื้นฐาน เช่น การศึกษาและการรักษาพยาบาล โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่มีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน ทำให้เกิดอุปสรรคในการเข้าถึงบริการที่จำเป็นต่อชีวิตและสุขภาพ แม้จะมีศูนย์สุขภาพในชุมชน แต่ประชาชนบางกลุ่มยังเผชิญปัญหาในการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเต็มที่ ซึ่งความแตกต่างในสถานะบุคคลเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พวกเขาไม่ได้รับการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมและทันทั่วถึง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพโดยรวมของประชาชนในชุมชน

2. เยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในบ้านเปียงหลวงต้องการการสนับสนุนด้านการเรียนรู้และทักษะอาชีพเพื่อเข้าถึงโอกาสในการทำงานอย่างเท่าเทียม ข้อจำกัดด้านทรัพยากรการศึกษาและการฝึกอบรมสมัยใหม่ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็น นอกจากนี้ ระบบการศึกษาที่มีอยู่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อ

ตอบสนองความต้องการเฉพาะของพวกเขา ทำให้พัฒนาการด้านการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตในอนาคตไม่เต็มที่

3. การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องมีความร่วมมือจากชุมชนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมควรออกแบบให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของเยาวชน เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในอนาคตอย่างเหมาะสม การมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชน มีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสทางอาชีพสำหรับเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพื่อให้เยาวชนสามารถพึ่งพาตนเองและมีชีวิตที่มีคุณค่าในสังคมได้

4. การเสริมสร้างเครือข่ายการประกอบอาชีพสำหรับเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากโรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบการท้องถิ่น และครอบครัว เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะและการทำงาน เครือข่ายนี้ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและทรัพยากรในการฝึกอบรม ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน พร้อมเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในชุมชนเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มนี้ การสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสังคมที่ครอบคลุมและเท่าเทียม เพื่อให้พวกเขาสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาทักษะและการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนผังองค์ความรู้ที่แสดงถึงประเด็นสำคัญในการส่งเสริมทักษะอาชีพของเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญาในบ้านเปียงหลวง โดยจัดระเบียบข้อมูลในลักษณะที่ชัดเจน ด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์กรความรู้การส่งเสริมทักษะอาชีพของเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญา

สรุป

1. บริบททักษะในการเรียนรู้และการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในชุมชนบ้านเปียงหลวงมีความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ แม้มีการเข้าไปตั้งถิ่นฐานในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษาและวิถีชีวิต แต่ปัญหาด้านสถานะบุคคลและเอกสารประจำตัวที่แตกต่างกันทำให้เยาวชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงสิทธิพื้นฐานอย่างการศึกษาและการรักษาพยาบาลได้อย่างทั่วถึง ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและเพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในทารกที่ไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม การพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการการฝึกอบรมที่เหมาะสมและการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน รวมถึงการพัฒนาทักษะการสื่อสารและทักษะทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงานในระยะยาว

2. การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และการประกอบอาชีพของเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในชุมชนบ้านเปียงหลวงเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการที่

เชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาทักษะอาชีพกับการมีส่วนร่วมของชุมชน โครงการเสริมสร้างทักษะชีวิต เช่น การทำกระดุมเสื่อไทยใหญ่และไม้กวาดดอกหญ้าไม่เพียงแต่พัฒนาเยาวชนในด้านทักษะอาชีพที่สามารถนำไปใช้ได้จริง แต่ยังเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและการยอมรับจากครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการพึ่งพาตนเองในอนาคต การมีส่วนร่วมของครอบครัว ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรภาคเอกชนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะและการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน ผ่านความร่วมมือในการฝึกอบรมและการจ้างงานจริงที่ช่วยให้เยาวชนเหล่านี้สามารถพัฒนาทักษะอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายการประกอบอาชีพของเยาวชนผู้บกพร่องทางสติปัญญาเน้นการสร้างความร่วมมือกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอาชีพและทักษะชีวิตของเยาวชนกลุ่มนี้ การเสริมสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐเป็นสิ่งจำเป็นในการเข้าถึงโอกาสในการฝึกอบรมและการจ้างงานที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตที่อิสระและมีคุณภาพ การทำงานร่วมกันจะช่วยลดอุปสรรคและสร้างสังคมที่ครอบคลุมและเท่าเทียมมากขึ้น ในขณะเดียวกัน การเสริมสร้างเครือข่ายในภาคเอกชนก็เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเต็มที่ของทักษะและศักยภาพของเยาวชน ซึ่งการสนับสนุนที่หลากหลายและตรงตามความต้องการจะช่วยให้พวกเขามีโอกาสสร้างชีวิตที่มั่นคงและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เขมิกา พันธุ์วิไล. (2546). *แนวโน้มการรับคนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการ จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐนันท์ ลิขิตวัฒน์ และประภอบ ใจมั่น. (2566). การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 1 (2), 65-73.
- ดารณี ศักดิ์ศิริผล และบัณฑิตา ลิขสิทธิ์. (2561). การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าสู่อาชีพ. *วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา*. 12 (2), 25-33.
- ธนพล แสงจันทร์. (2556). *การเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ กรณีศึกษา: ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการพุทธรณทล*. *วารสาร*

Veridian E-Journal, Silpakorn University กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6 (1), 165-181.

- พิมพ์ ชัยมา. (2566). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- พูลศักดิ์ ตุละวิภาค. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล จังหวัดแพร่. รายงานการวิจัย. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.*
- รัชนิกร จิตรกระจำง และณิชาธิ์ สามัญ. (2567). *การส่งเสริมอาชีพสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียนพิการ. วารสารปราชญ์ประชาคม. 2 (1), 86-101.*
- โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในพื้นที่บ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567, จาก http://www.rutrat.ac.th/datashow_57984*
- วนิดา รุ่งโยธิน. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- วรรษ เจริญทวีโชค. (2560). *แนวทางการจ้างงานคนพิการในสถานประกอบการกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- ศฤงคาร ใจปันทา. (2563). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารการการศึกษาพิเศษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษณบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- สมใจ สุดจิต. (2559). *สิทธิในสุขภาพของคนไร้สัญชาติ ตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- สมฤดี พลละสุทธิไทย์. (2564). *การบริหารการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาคุษณบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเปียงหลวง. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2567, จาก <https://piangluang.go.th/index.php?op=staticcontent&id=21225>
- อมร เฝ้าเมือง. (2564). *การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชน เป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม*. นครปฐม: ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม.